

Giriş

Felsefe nedir? Bu, hayli meşhur ve zor bir sorudur. Onu cevaplamanın en kolay yollarından biri, felsefenin filozofların yaptığı şey olduğunu söylemek ve sonra da Platon, Aristoteles, Descartes, Hume, Kant, Russell, Wittgenstein, Sartre ve diğer ünlü filozofların eserlerine gönderme yapmaktır. Bununla birlikte, bu cevabın, konuya yeni giriş yapıyorsanız eğer, adı geçen yazarlar tarafından kaleme alınmış olan bir eseri muhtemelen henüz okumuş olmayabileceğinizden dolayı, sizin için çok kullanışlı bir cevap olması pek olası değildir. Okumuş olsanız dahi, bu filozofların hepsinin birden paylaştığı ilişkili bir karakteristik gerçekten olsa bile, onların ortak olarak sahip oldukları şeyi söylemek herşeye rağmen kolay olmayabilir. Soruya bir diğer yaklaşım, felsefenin "hikmet sevgisi" anlamına gelen Grékçe sözcükten türemiş olduğuna işaret etmektir. Mamafih, bu, felsefenin filozofların yaptığı şey olduğunu söylemekten daha muğlak ve hatta daha az yardımcıdır. Bu nedenle, felsefenin ne olduğuyla ilgili bazı oldukça genel mütalaalara gerek duyulmaktadır.

Felsefe bir faaliyettir: O, belirli türden sorular üzerine düşünmenin bir yoludur. Felsefenin en ayırd edici özelliği, onun mantıksal argüman kullanmasıdır. Filozoflar genellikle argümanlarla uğraşırlar: Onlar ya argümanlar oluşturur, ya başkalarının argümanlarını eleştirir ya da bunlardan her ikisini birden yaparlar. Onlar aynı zamanda kavramları analiz edip, açıklığa kavuştururlar. "Felsefe" sözcüğü, hayata dair genel bir bakışı anlatmak veya birtakım gizemcilik formlarına gönderimde bulunmak amacıyla, çoğunluk bundan çok daha geniş bir anlamda kullanılır. Ben sözcüğü burada, söz konusu geniş anlamıyla kullanıyor ol-

mayacağım: Amacım, antik Yunanlılarla başlayıp, 20. yüzyılda özellikle Avrupa ve Amerika'da gelişen bir düşünce geleneği içinde yer alan bazı çok önemli düşünce alanlarını aydınlatmaktır.

Bu gelenek içinde çalışan filozoflar, ne tür şeyler üzerine tartışır- lar? Onlar genellikle, büyük bir çoğunluğumuzun, tartışma ihtiyacı duymayacak şekilde, apaçık gördüğü inançları incelerler. Genellikle "hayatın anlamı" kapsamı içinde değerlendirilebilen sorularla, yani din, doğru ve yanlış, dış dünyanın mahiyeti, zihin, bilim, sanat ve benzeri diğer konularla meşgul olurlar. Mesela, insanların çoğu hayatlarını, adam öldürmenin yanlış olduğu türünden temel inançlarını sorgula- madan yaşar. Ama, o niçin yanlıştır? Adam öldürmenin yanlış olduğunu söylemek için, ne gibi bir haklılandırma vardır? O her koşul altında yan- lıştır mıdır? Ve herşey bir yana, ben yanlışla ne anlatmak istiyorum? İşte bunlar felsefi sorulardır. İnançlarımızdan birçoğunun, incelendikleri zaman sağlam temellere sahip oldukları, ama bazılarının da, sağlam temellerden yoksun buldukları ortaya çıkar. Felsefeyle uğraşmak sadece bizim önyargılarımız üzerine açık seçik olarak düşünmemize değil, fakat inandığımız şeyleri tam anlamıyla açıklığa kavuşturmamıza da yardım eder. O, zaman geçtikçe de, geniş kapsamlı bir konular sil- silesi hakkında tutarlı bir biçimde tartışma yeteneği –başka alanlara taşınabilir olan yararlı bir beceri– kazandırır.

Felsefe ve Tarihi

Sokrates'in zamanından beri, birçok büyük filozof varolmuştur. Kitabımın başlangıç paragrafında, ben bunlardan yalnızca birkaçını say- dım. Felsefe üzerine bir giriş kitabı, konuya, bu filozofların katkılarını kronolojik bir düzen içinde analiz etmek suretiyle, tarihsel olarak yak- laşabilirdi. Benim burada yapacağım şey ise, bu değildir. Bunun yerine, konuya dayalı bir yaklaşımı, yani tarihten ziyade, belirli felsefi soru[n]lar üzerinde odaklaşan bir yaklaşımı kullanacağım. Felsefe tarihi kendi içinde büyüleyici ve önemli bir konudur ve klâsik felsefi metinlerden birçoğu aynı zamanda büyük edebiyat yapıtlarıdır. Sadece birkaç örnek seçmek gerekirse, Platon'un Sokratik diyalogları, René Descartes'in *Meditations* [İlk Felsefe Üzerine Metafizik Düşünceler]'i,

David Hume'un *Enquiry Concerning Human Understanding* [İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Soruşturma]'sı ve Friedrich Nietzsche'nin *Thus Spoke Zarathustra* [Zerdüşt Böyle Buyurdu]'su, bunların hepsi de her standart altında ilginç ve tahrik edici eserler olarak öne çıkar. Felsefe tarihiyle ilgili araştırmaların büyük bir değeri olmakla birlikte, benim buradaki amacım, size, sadece belirli büyük şahsiyetlerin bu konular hakkında düşünmüş oldukları şeyleri açıklamaktan ziyade, felsefi konu- lar üzerinde kendi başınıza düşünmeniz için gerekli araçları temin et- mektir. Bu konular salt filozoflar için ilginç olan konular değildirler: Onlar insanî durumlardan doğal bir biçimde doğarlar ve hayatında hiç felsefe kitabı açmamış olan pek çok insan bu konular üzerinde kendi- liğinden düşünür.

Daha önceki filozofların argümanlarını ve hatalarını bilmezsek eğer, konuya önemli bir katkı yapmayı ümit edemeyeceğimize göre, felsefeye dair ciddi herhangi bir inceleme tarihsel araştırmayla konuya dayalı yaklaşımın bir sentezini ihtiva etmek durumundadır. Filozoflar, bir tarih bilgisi olmadan, asla ilerleme kaydedemezler. Onlar, bu hatalara daha önce de düşmüş olduğunu farketmeden, aynı hatalara düşmeye devam ederler. Ve birçok filozof kendi teorisini, daha önceki filo- zofların eserlerinde bulunan yanlışları görerek geliştirir. Dahası, bunun gibi kısa bir kitapta, bireysel düşünürlerin eserlerindeki derinliklerin hakkını vermek mümkün olamaz. Her bölümün sonunda teklif edilen ek okuma önerileri, burada tartışılan konuları daha geniş bir tarihsel bağlam içine oturtmaya yardımcı olacaktır.

Felsefeyle Niçin Uğraşmalı?

Filozofların her daim yapageldikleri şey, oturup sözcüklerin anlam- larını tartışma konusu yapmak olduğu için, zaman zaman felsefeyle uğraşmanın hemen hiçbir anlamı olmadığı savunulur. Filozoflar önemli sonuçlara ulaşır görünmezler ve onların topluma gerçekte hiçbir katkıları yoktur. Onlar hâlâ eski Yunanlıları meşgul etmiş olan aynı soruları tartışmaktadırlar. Felsefe bir şeyleri değiştirir gibi görünmez; o herşeyi olduğu gibi bırakır.

Herşey bir yana, felsefeyle uğraşmanın bir değeri var mıdır? İşe hayatımızın temel kabullerini sorgulayarak başlamak tehlikeli bile olabilir: Sonuçta, herşeyi çok fazla sorgulamak suretiyle felce uğramış biri olarak, kendimizi hiçbir şey yapamaz hâle gelmiş hissedebiliriz. Gerçekten de, bir filozof karikatürü, Oxford ya da Cambridge'teki çalışma odasının rahat koltuğunda çok soyut düşüncelerle başa çıkmada başarılı, ama hayatın pratik problemlerinin üstesinden gelmede çaresiz kalan birinin, Hegel felsefesinin en karmaşık kesit ya da pasajlarını açıklayabilen fakat yumurta pişirmekten aciz bir kimsenin eleştirel ve alaycı tasviridir.

Sorgulanmış Hayat

Felsefeyle uğraşmanın önemli bir nedeni, onun varoluşumuzun anlamıyla ilgili temel soruları ele almasıdır. Çoğumuz, hayatımızın akışı içinde temel birtakım felsefî sorular sorarız. Niçin buradayım? Tanrı'nın varolduğunun varolduğunun bir delili var mıdır? Hayatımızın bir amacı bulunmakta mıdır? Bir şeyi doğru ya da yanlış kılan şey nedir? Hayatımız salt bir düş olabilir mi? Zihin bedenden farklı mıdır, yoksa bizler sadece birer fizikî varlık mıyız? Bilim nasıl ilerler? Sanat nedir? vb.

Felsefeyle uğraşan insanların çoğu, tek tek her birimizin bu tür soruları ele alıp incelemesinin büyük bir önem taşıdığına inanır. Hatta bazıları, sorgulanmamış bir hayatın yaşanmaya değer olmadığını öne sürer. Temel aldığı ilkeleri hiç sorgulamadan sıradan bir varoluşu devam ettirmek hiç bakımdan geçirilmemiş bir araba sürmeye benzeyebilir. Şimdiye kadar hep yeterince iyi bir biçimde çalışmış oldukları için, arabanızın frenlerine, direksiyon ve motoruna güvenmekte haklı olmuş olabilirsiniz, ama bu güvende bütünüyle haklı olmayabilirsiniz de. Fren pedalları hatalı olabilir ve sizin onlara en fazla ihtiyaç duyduğunuz bir anda iflâs edebilirler. Aynı şekilde, hayatınızı kendilerine dayandırdığınız ilkeler de bütünüyle sağlam olabilir, fakat siz bundan, onları incelememiş oluncaya dek, emin olmayabilirsiniz.

Dahası, hayatınızı kendilerine dayandırdığınız kabullerin sağlamlığından ciddi ciddi şüphelenmeseniz bile, düşünce gücünüzü hayata geçirmemekle yaşamınızı fakirleştiriyor olabilirsiniz. Birçok insan kendilerine bu türden temel soruları sormanın ek bir çabayı gerek-

tirdiğini veya rahatsızlık verici olduğunu düşünebilir. Ama diğerleri, meydan okuyucu felsefî sorulara cevap bulmak için güçlü bir arzu duyabilirler.

Düşünmeyi Öğrenme

Felsefeyle uğraşmak için başka bir neden de, onun oldukça geniş bir konular alanı üzerinde daha açık bir biçimde düşünmeyi öğrenmenin iyi bir yolunu sağlamasıdır. Bir konunun lehindeki ve aleyhindeki argümanları analiz etmek suretiyle, hayatın diğer alanlarına taşınabilecek olan beceriler, tartışma ustalığı kazandığımız için, felsefî düşünmenin yöntemleri geniş bir alan meydana getiren bir durumlar çeşitliliği içinde çok yararlı olabilir. Felsefeyle uğraşan birçok insan felsefeden kazandığı tartışma ustalığını –düşünce açıklığının büyük bir değer taşıdığı– hukuk, bilgisayar programcılığı, iş danışmanlığı, kamu görevi ve gazetecilik gibi çok farklı mesleklerde de kullanmayı sürdürebilir. Filozoflar, insan varoluşunun doğası hakkında kazandıkları kavrayışları, sanat alanına döndükleri zaman da kullanabilirler: Bir dizi filozof romancı, eleştirmen, şair, film yapımcısı ve piyes yazarı olarak çok başarılı olmuştur.

Haz

Felsefeyle uğraşmayı haklılandıran bir diğer neden de, onun birçok insan için haz veren bir etkinlik olabilmesidir. Felsefe lehindeki bir savunma için söylenmesi gereken bazı şeyler vardır. Onun tehlikesi, felsefe etkinliğini çapraz bulmacalar çözmeye eşdeğer bir faaliyete indirgeyen bir savunma gibi değerlendirilebilmesidir. Bazı filozofların konuya yaklaşımları zaman zaman şuna benzeyebilir: Karanlık mantıksal bulmacaları kendi içinde bir amaç olarak çözmek ve çözümlerini pek az insanın takip edebildiği özel uzman dergilerinde yayınlamak, bazı profesyonel filozoflarda bir saplantı hâline gelebilir. Diğer taraftan da, üniversitelerde çalışan bazı filozoflar kendilerini bir "iş" in bir parçası olarak görür ve çoğunluk çok vasatı olan çalışmalarını, sadece bu çalışmalar (yayınlara niceliğinin terfiyi belirleyen bir faktör olması hasebiyle) kendilerine "yükselme" ve terfi elde etme imkânı vereceği için,

basarlar. Onlar, adlarının yayınlanmış olmalarını görmekten, artan maaştan ve terfi ile birlikte gelen prestijden keyif alırlar. Yine de, felsefenin büyük bir bölümü, bereket versin, bu düzeyin üstüne çıkar.

Felsefe Zor Mudur?

Felsefe çoğu zaman, zor bir konu ya da disiplin olarak tanımlanır. Felsefeyle irtibatlandırılan, bizim bazılarımızdan sakınabileceğimiz, çok çeşitli zorluk türleri vardır.

Herşeyden önce, profesyonel filozofların meşgul oldukları problemlerden birçoğunun oldukça yüksek bir soyut düşünce düzeyini gerektirdiği doğrudur. Ama aynı şey, hemen hemen her entelektüel faaliyet için geçerlidir: Felsefe bu bakımdan fizik, edebiyat eleştirisi, bilgisayar programcılığı, jeoloji, matematik veya tarihten hiç farklı değildir. Bunlarda ve diğer araştırma alanlarında olduğu gibi, konuya bir önemi olan özgün katkılar yapmanın zorluğu, sıradan insanların bilgisinin bu disiplinlerde ilerleme kaydedebileceğini yadsımak ya da onları bu entelektüel faaliyetlerin temel yöntemlerini öğrenmekten alıkoymak için bir mazeret olarak kullanılmamalıdır.

Bununla birlikte, felsefeyle ilişkili, kendisinden sakınılabilecek ikinci bir güçlük türü daha vardır. Filozoflar her zaman iyi yazar olmayabilirler. Onlardan birçoğu kendi fikirlerinin son derece yoksul aktarıcılarıdır. Bu, bazen onlar yalnızca oldukça küçük bir uzman okuyucular kitlesine erişmeyi amaçladıkları için, böyledir; bazen de, onlar konuyla derin bir tanışıklığı olmayanların kafalarını bulandırmaktan başka hiçbir işe yaramayan karmaşık bir jargon kullandıkları için, ortaya böyle bir durum çıkar. Uzman terimleri profesyonel filozofların her daim kullandıkları belirli kavramları açıklamaktan kurtulmak bakımından yararlı olabilir. Bununla birlikte, profesyonel filozoflar arasında uzman terimlerini salt onları kullanmış olmak için kullanma gibi talihsiz bir eğilim vardır: Onlardan birçoğu, çok iyi İngilizce eşdeğerleri olsa bile, Latince deyimler kullanırlar. İçine tanışık olmadığımız sözcüklerin serpiştirildiği bir paragraf ve alışık olmadık şekillerde kullanılan bildik sözcükler ürkütücü olabilir. Bazı filozoflar, kendileri için icad etmiş oldukları, felsefeyi gerçekte olduğun-

dan çok daha zor bir konu olarak gösteren, bir dilde konuşmakta ve yazmakta gibi görünürler.

Ben bu kitapta, gereksiz bir jargondan kaçınmaya çalıştım ve yol aldıkça, karşılaşılan bütün bilinmeyen terimleri açıklamaya özen gösterdim. Bu yaklaşım size, bölüm sonlarında yer alan okuma önerilerindeki daha zor felsefi yazılardan bazılarını anlamak için gerekli olan felsefi vokabüleri kazandıracaktır.

Felsefenin Yapabileceği Şeylerin Sınırları

Bazı felsefe öğrencileri, felsefeden, pek de makûl olmayan bir tarzda, çok fazla şey beklerler. Onlar, felsefenin kendilerine, insanın zor durumlarının tam ve ayrıntılı bir resmini sağlamasını isterler. Onlar, felsefenin kendilerine hayatın anlamını göstereceğini ve kompleks varoluşlarımızın her boyutunu açıklayacağını düşünürler. Fakat, felsefeyle uğraşmak hayatlarımızla ilgili temel soruları aydınlığa kavuşturabilse de, felsefe, böyle bir şey gerçekten de olsaydı bile, tam ve eksiksiz bir resme benzer bir şey sağlamaz. Felsefeyle uğraşmak, sanat, edebiyat, tarih, psikoloji, antropoloji, sosyoloji, siyaset ve bilimle meşgul olmaya bir alternatif değildir. Bu farklı konular insan hayatının farklı yönleri üzerinde yoğunlaşır ve bize farklı kavrayış türleri sağlarlar. Bir kimsenin hayatının bazı yönleri felsefi analize, ve muhtemelen başka türden bir analize de karşı koyar. Öyleyse, felsefeden çok fazla şey de beklememek hususu önem taşımaktadır.

Bu kitabın ihtiva etmesi gerekmele birlikte, yer vermediği en azından bir temel konu vardır: Mantık. Mantık, bu uzunlukta ve üslupta bir kitapta tatmin edici bir biçimde ele alınmak açısından oldukça teknik bir konudur.

Bu Kitabın Nasıl Kullanılacağı?

Felsefenin bir etkinlik olduğunu daha önce vurguladım. Bu nedenle, bu kitabın edilgin bir biçimde okunmaması gerekir. Sadece burada kullanılan argümanları ezbere öğrenmek, hiç kuşku yok ki mümkündür,

fakat bu, her ne kadar filozofların kullandıkları temel argümanların birçoğuna ilişkin olarak sağlam bir bilgi sağlasa da, felsefe yapmayı öğrenmek mümkün olmayacaktır. Bu kitabın ideal okuyucusu, kullanılan argümanları sürekli olarak sorgulamak ve karşı argümanları düşünmek suretiyle, onu eleştirel bir tarzda okumalıdır. Bu kitap, düşünceye bir alternatif olmayı değil de, düşünceyi harekete geçirmeyi amaçlamaktadır. Onu eleştirel bir tarzda okuduğunuz takdirde, hiç kuşku yok ki uyuşmadığınız birçok şey bulacak ve süreç içinde kendi inançlarınızı açıklığa kavuşturacaksınız.

Kitabın tüm bölümlerini, felsefeyle daha önce hiç uğraşmamış biri için kolaylıkla anlaşılır hâle getirmeye çalışmış olmama rağmen, bazı bölümler diğerlerinden daha zordur. Birçok insan en azından Tanrı'nın varolup olmadığı sorusu üzerinde düşünmüş ve her iki taraftaki argümanları da mütalaa etmiştir –sonuç olarak, Tanrı üzerine olan bölümün takip edilmesi nisbeten kolay olmalıdır. Buna karşın, filozof olmayan pek az insan dış dünya ve zihin üzerine olan bölümlerle, ahlâken doğru ve yanlışla ilgili bölümün daha soyut kesitlerinde ele alınan bazı konuları ayrıntılı olarak düşünmüştür. Ben, kitabı bölüm bölüm yavaşça okumak, farklı argümanların birbirlerine nasıl bağlandıklarını tam olarak anlamadan ayrıntılarda boğulma riskini göze almak yerine, başlangıçta bölümleri şöyle bir gözden geçirip daha sonra ilginç bulabileceğiniz özgül kesitlere geri dönmeyi teklif ediyorum.

Öğrenciler bu kitabı derslerde öğrendiklerini pekiştirmek açısından ve deneme yazmaya bir yardımcı olarak yararlı bulabilirler: Her konuya yönelik temel felsefi yaklaşımların bir özetini, onlara dair bir dizi eleştiriyle birlikte veriyorum. Deneme için gerekli fikirler, buradan kolaylıkla çıkartılabilir.

Ek Okuma Önerileri

Ek Okuma önerilerimi, bilinçli olarak kısa tuttum: Listeye sadece, felsefeye yeni başlayan birine bütün kalbimle önerebileceğim kitapları dahil ettim.

Bu kitabı tamamlamak amacıyla tasarlanmış olan, bir makaleler ve seçilmiş parçalar koleksiyonu yayınlamış bulunuyorum; *Philosophy*:

Basic Readings [Felsefe: Temel Okumalar] (London: Routledge, 1999) adlı bu eser, elinizdeki kitapla aynı yapıdadır. John Cottingham'ın editörlüğünü yaptığı *Western Philosophy: An Anthology* [Batı Felsefesi: Bir Antoloji] tarihsel yönelimleri daha ağır basan bir okumalar seçkisidir.

Thomas Nagel'in *What Does it All Mean?* [Felsefe Nedir?] (Oxford: Oxford University Press, 1987) adlı eseri felsefe için özlü ve parlak bir giriş olmak durumundadır. Bryan Magee'nin *The Great Philosophers* [Büyük Filozoflar] (Oxford: Oxford University Press, 1987) adlı kitabı,* felsefe tarihi için iyi bir giriştir. Kitap günümüz filozoflarıyla geçmişin büyük filozofları hakkında yapılan konuşma/tartışmalardan oluşmakta ve BBC televizyonunda aynı adla yayınlanmış diziye dayanmaktadır. Stephen Priest'in *The British Empiricists* [İngiliz Empiristleri] (London: Penguin, 1990) adlı eseri ise, onyedinci yüzyıldan yirminci yüzyılın ortasına kadar, en önemli İngiliz filozoflarından bazılarının görüşlerinin çok açık bir özetini verir. Roger Scruton'un *A Short History of Modern Philosophy* [Modern Felsefenin Kısa Bir Tarihi] (London: Routledge, 1989) adlı tarih kitabı, Descartes'tan Wittgenstein'a büyük filozoflara dair özlü bir inceleme olmak durumundadır. Benim *Philosophy: The Classics* [Felsefe Klâsikleri] (London: Routledge, 1998) adlı çalışmam ise, Platon'un *Republic* [Devlet]'inden Wittgenstein'ın *Philosophical Investigations* [Felsefi Soruşturmalar]'ına, filozoflar tarafından kaleme alınmış yirmi anahtar kitap üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Anthony Flew (editör)'ün *A Dictionary of Philosophy* [Bir Felsefe Sözlüğü] (London: Pan, 1979) adlı sözlüğü de, tıpkı A. R. Lacey'nin *A Dictionary of Philosophy* [Bir Felsefe Sözlüğü] (London: Routledge, 1976)'si gibi yararlı bir başvuru kaynağıdır. Nicholas Bunnin ve E. P. Tsui-James'ın editörlüğünü yaptıkları *The Blackwell Companion to Philosophy* [Blackwell'in Felsefe Elkitabı] (Oxford: Blackwell, 1996) adlı eser, felsefenin merkezî alanlarına ve büyük filozoflardan meydana gelen bir seçkiye yararlı girişler sağlar. Edward Craig'in editörü olduğu *The Routledge Encyclopedia of Philosophy* [Routledge Felsefe

* Magee'nin adı geçen eserinin çevirisi tarafımdan tamamlanmış olup, Paradigma yayınlarınca kısa bir süre içinde yayınlanacaktır [çev.]

Ansiklopedisi], kesinlikle temel bir başvuru kaynağıdır. Felsefenin bütün temel konuları için ayrıntılı ve yeni girişler sağlar.*

Filozoflar tarafından kullanılan argüman yöntemleriyle ilgilenenler için, benim *Thinking from A to Z* [A'dan Z'ye Düşünme] (London: Routledge 1996) adlı kitabımın, Anthony Weston'un *A Rulebook for Arguments* [Argümanlar Yönetmeliği] (Indianapolis: Hackett, 2nd edn, 1992) adlı eserinin, Anne Thomson'un *Critical Reasoning* [Eleştirel Akılyürütme] [London: Routledge, 1996] adlı çalışması ve Alec Fisher'in *The Logic of Real Arguments* [Gerçek Argümanların Mantığı] (Cambridge: Cambridge University Press, 1988) başlıklı kitabının da aralarında olduğu bir dizi kitap bulunmaktadır. Bu konuda, baskıları tükenmiş olmakla birlikte, kütüphanelerden tedarik edilebilecek olan iki kitap, Anthony Flew'in *Thinking About Thinking* [Düşünme Üzerine Düşünme] (London: Fontana, 1975)'i ve Robert H. Thouless'in *Straight and Crooked Thinking* [Eğri ve Doğru Düşünme] (London: Pan, 1974) adlı eseridir.

Açık bir biçimde yazma ve bu şekilde yazmanın önemi konusunda, George Orwell'in *The Penguin Essays of George Orwell* [George Orwell'in Penguin Denemeleri] (London: Penguin, 1984) adlı eseri içinde yer alan 'Politics and the English Language' başlıklı denemesi okunmaya fazlasıyla değer olan bir denemedir. Bu alanda pratik tavsiyeler için, Ernest Gowers'in, insanların birbirleriyle daha etkin bir biçimde iletişim kurmaları için yazılmış bir kitap olan, *The Complete Plain Words* [Bütünüyle Sarih Sözcükler] (London: Penguin, 1962) adlı eseri ve Open University yayını olan *Plain English* [Sade İngilizce] (Milton Keynes: Open University Press, 1979) mükemmel eserlerdir.

* Felsefe Sözlüğü bağlamında, okuyucular Ahmet Cevizci, *Paradigma Felsefe Sözlüğüne* (4. baskı, İstanbul, 2000) de başvurabilirler[çev.].

1

Tanrı

Tanrı var mıdır? Bu, içimizden birçoğunun hayatlarımızda zaman zaman kendisine sorduğu temel bir sorudur. Tek tek her birimizin bu soruya verdiği cevap, sadece davranış tarzımızı değil, fakat dünyayı anlama ve yorumlama şeklimizi ve gelecekte beklediklerimizi de etkiler. Tanrı varsa eğer, bu takdirde insan varoluşunun bir amacı olabilir ve hatta biz ebedî bir hayatı umud edebiliriz. Tanrı var değilse, o zaman da hayatımızda kendimiz için bir anlam yaratmamız gerekir: Hayatlarımıza dışarıdan hiçbir anlam yüklenmez ve ölüm de, muhtemelen herşeyin sonu olur.

Filozoflar dikkatlerini dine çevirdikleri zaman, genellikle Tanrı'nın varoluşunun lehinde ve aleyhindeki çeşitli kanıtları incelerler. Onlar delilleri ölçer ve argümanların yapıları ve içerimlerine daha yakından bakarlar. Filozoflar aynı zamanda, insanların Tanrı hakkında konuşma tarzlarını anlamlı hâle getirip getiremeyeceklerini görmek üzere, iman ve inanç gibi kavramları da incelerler.

Çoğu din felsefesi için hareket noktası, Tanrı'nın doğası hakkında, teizm olarak bilinen, oldukça genel bir görüştür. Bu, bir Tanrı'nın varolduğu, O'nun kudretinin herşeye yettiği, herşeyi bildiği ve en yüksek derecede iyi olduğu görüşüdür. Böyle bir görüş Hristiyanların çoğu ve aynı şekilde, Museviler ve Müslümanlar tarafından da benimsenir. Argümanların çoğu diğer teistik dinler için de aynı ölçüde geçerli ve hatta herhangi bir dine uygun olsa bile, ben burada daha ziyade Hristiyanlığın Tanrı görüşü üzerinde odaklaşacağım.